

Список використаних джерел:

1. *Офіційний сайт Проєкту CEU4U* (“Communicating EU for Ukrainians” – «Українцям про Європейський Союз»). URL: <https://eu4ukraine.eu/en/>

2. Пекар В. Шлях до Євросоюзу: підсумки форсайту, 4 жовтня 2022р. URL: <https://site.ua/valerii.pekar/slyah-do-jevrosoyuzu-pidsumki-forsaitu-castina-1-i7np35j>

3. У Києві відбулася форсайт-сесія «Шлях України до Європейського Союзу». *УКРІНФОРМ: Мультимедійна платформа іномовлення України*, 16.09.2022 р. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3573094-u-kievi-vidbuvsja-forsajt-prisvacenij-rozgladu-mozlivih-scenariiv-evrointegracii-ukraini.html>

4. Стовпєць О.В. Філософсько-правові проблеми державної політики у сфері формування інформаційного суспільства. *Наукові записки НаУКМА. Серія : Юридичні науки* (ISSN 1996-5931). Київ : Національний університет «Києво-Могилянська академія», 2012. Том 129. С. 84–87.

5. Stovpets O., Kukshynova O., Stovpets V. Contemporary constitutional principles and mechanisms of realization of human rights and freedoms in the information realm in Ukraine. *ISJ Theoretical & Applied Science* (ISSN 2409-0085). Philadelphia, USA, 2021. № 08 (100). P. 267–272. DOI: <https://dx.doi.org/10.15863/TAS.2021.08.100.49>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-311-1-48>

Тодоров І. Я.,

*доктор історичних наук, професор,
професор кафедри міжнародних студій та суспільних комунікацій
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

ЄВРОАТЛАНТИЧНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК ЗАПОРУКА БЕЗПЕКИ ТА МОДЕРНІЗАЦІЇ УКРАЇНИ

4 квітня 1949 року був підписаний Північноатлантичний договір. В його преамбулі країни-засновники НАТО підтвердили свою рішучість захистити свободу, спільну спадщину своїх народів і їхню цивілізацію, засновану на принципах демократії, свободи особистості і верховенства права. Саме ці цінності є привабливими для більшості країн Північноатлантичного регіону, що дозволило за цей час збільшити кількість учасників Альянсу з 12 до 31.

Повноправне членство в Альянсі безпосередньо відповідає національним інтересам України, оскільки політична вага і військова міць НАТО можуть забезпечити її незалежність і територіальну цілісність краще, ніж непевний статус так званої «позаблокової» чи «гарантій» безпеки нахшталт Будапештського меморандуму чи новітнього Київського безпекового компакту.

Процес євроатлантичної інтеграції України є логічним продовженням її стратегічного курсу на утвердження в суспільстві принципів демократії. Прагнення України бути визнаною європейською державою ґрунтується на спільному із західним світом розумінні та баченні суспільних цінностей. Створення громадянського суспільства, розвиток демократичних інституцій, забезпечення прав і свобод людини виступають пріоритетними національними інтересами України (що неодноразово закріплено в нормативних актах).

Членство України в НАТО сприятиме вирішенню низки важливих завдань. Вони полягають в наступному: входження до наймогутнішого військово-політичного союзу підвищить ступінь безпеки в регіоні, гарантуватиме захист національної безпеки України у найбільш ефективний спосіб, унеможливить нову агресію з боку Росії; позитивно позначиться на обороноздатності України приведення української військової організації у відповідність до стандартів НАТО; поглиблення євроатлантичної інтеграції дозволить Україні ефективніше захищати свої економічні та політичні інтереси в Європі та у світі; у результаті активізації відносин з євроатлантичними структурами і входження до НАТО Україна зможе надійніше гарантувати свою економічну безпеку, створить більш сприятливі умови для інтеграції в європейські економічні структури, збільшить свій вплив на формування загальноєвропейської політики, це посилить позиції України при входженні до Європейського Союзу (з 31 країни НАТО і 26 країн ЄС – 22 країни є членами обох об'єднань) [1].

Для Росії знищення України є кроком до перебудови світового порядку у власних інтересах. Росія розглядає Україну, як і Захід, як свого екзистенційного ворога. Росія не просто не поділяє, а агресивно заперечує такі цінності як: права людини, лібералізм, демократія, свобода особистості, свобода совісті, право власності та свобода підприємництва, право народу на самовизначення, мирне співіснування та повага до суверенітету країн, ідеологічний плюралізм.

Україна заявила про своє бажання приєднатися до Альянсу понад 20 років тому (рішення РНБОУ 23 травня 2002 р.), але в реалізації євроатлантичних прагнень тривалий час спостерігався брак політичної волі з обох боків, певних імітацій. До того ж відвертих відкатів: «позаблоковий» статус в 2010–2014 рр. (який, до речі

не завадив російській агресії і окупації Криму та частини Донецької і Луганської областей). В першій Стратегії зовнішньополітичної стратегії України, затвердженій в серпні 2021 року, зазначено, що на шляху євроатлантичної інтеграції та набуття повноправного членства в НАТО першочерговими цілями зовнішньополітичної діяльності України є: досягнення відповідності критеріям членства в НАТО через цілеспрямоване та планомірне впровадження широкого спектра внутрішньодержавних реформ у рамках виконання річних національних програм під егідою Комісії Україна – НАТО, ефективне використання всіх можливостей для розвитку взаємодії з Альянсом, наданих Україні у зв'язку з набуттям статусу партнера з розширеними можливостями [2].

Розширення НАТО на схід завжди сприймалося Росією негативно. Проте Б. Єльцин погодився зі вступом Польщі, Угорщини, Чехії, а вже путінська – з приєднанням Болгарії, Естонії, Латвії, Литви, Румунії, Словаччини, Албанії, Хорватії, Чорногорії та Північної Македонії. Немає і тепер жорсткої реакції на вступ Фінляндії та перспективи вступу Швеції. Українська ж євроатлантична інтеграція для Росії знаходиться в іншому вимірі і розглядається як пряма загроза РФ. Бо членство ж України в НАТО назавжди поховає надії знищити українську незалежність.

Протягом останніх 30 років саме фактор Росії прямо або опосередковано займав провідне місце у євроатлантичній політиці України. Сучасна війна має поставити крапку в цьому процесі. По її закінченні Україну варто запросити до Альянсу та надати членство у прискореному форматі і таким чином реалізувати одну українських зовнішньополітичних конституційних настанов. Лише повноцінне участь в Організації Північноатлантичного договору гарантуватиме незалежність і позбавить Україну російських зазіхань.

На початку повномасштабної російської агресії завдяки непередбаченим і некомпетентним крокам деяких представників української влади виникла загроза сприйняттю НАТО в українському суспільстві. Розповсюджувалися наративи про те, що НАТО не може зробити (запровадити заборонену для польотів зону, відправити військові контингенти). Такі безпідставні очікування були обумовлені незнанням організаційних, політичних та військових меж Альянсу.

Наприкінці вересня 2022 р. було оголошено про подачу Україною заявки на вступ до НАТО. Втім «заявка» про вступ до НАТО не має юридичного значення. Процедура вступу до НАТО (на відміну від ЄС) взагалі не передбачає потреби подавати заявку. Процедура приєднання до Альянсу потребує передусім консенсусу серед союзників і запрошення країні-аспіранту. Відповідно Вашингтонського

договору (стаття 10) ініціатором розширення є сам Альянс. Важливо, що держава на політичному рівні прагне членства і Альянсу про це відомо. Варто зауважити, Київ звернувся до НАТО у момент, коли прихильність інтеграції до Альянсу серед українців сягнула 83% [3].

Принципово важливо, що в заявці йдеться про перспективу членства без ПДЧ. З одного боку після 1999 року всі нові члени Альянсу проходили через виконання Плану дій щодо членства, але членство Фінляндії та майбутнє членство Швеції без ПДЧ творить прецедент яким має скористатися Україна. І має на це підстави. Проте є і проблеми. Північноатлантичний Альянс є передусім політично-війською організацією. Політична, точніше ціннісна складова є принципово важливою для його членів. Деякі країни Альянсу вважають, що Україна не відповідає саме політичним критеріям членства, зокрема стосовно рівня дієвості демократії. Найголовніше те, що в Україні залишаються, та навіть, поглиблюються проблеми у частині демократії та верховенства права. І наші постійні заяви заяви про те, що Україна «вже відповідає усім стандартам НАТО» фактично не відповідають дійсності. Таких питань до кандидатів Фінляндії та Швеції, країн-членів ЄС не було. Втім певна частина питань до України може бути знята через виконання умов Європейського Союзу для початку переговорів про членство в ЄС.

Україна фактично тепер знаходиться в епіцентрі боротьби між Західною та Московською цивілізаціями. Захід нарешті має усвідомити, що російсько-українська війна 2014–2022 рр. – це війна різних світів, війна між різними людськими цивілізаціями. Росія – це не проблемний сусід, з яким можна домовитися, а «екзистенційний ворог», метою якого є не лише повне знищення Української держави, а й руйнація Європейського Союзу та НАТО.

Україна тепер активно боронить спільні засадничі цінності Альянсу. І країни-союзники можуть ухвалити консенсусне рішення щодо України, бо запросивши її, вони посилять власну і відновлять світову безпеку та доведуть, що слова з Преамбули Північноатлантичного договору не лише слова.

Мабуть в умовах війни питання про членство України в НАТО не стоїть в практичній площині, втім до нього треба бути готовим в будь який момент. В новій Стратегічній концепції НАТО наголошується, що сильна незалежна Україна має вирішальне значення для стабільності євроатлантичного простору [4]. Україна не зійде зі свого шляху до повноцінного членства в НАТО. І українська армія, і весь український народ своєю мужністю щодня доводять, що наше членство тільки зміцнить Північноатлантичний альянс.

Таким чином, Україна продовжує впевнено рухатися шляхом євроатлантичної інтеграції. Вона має для цього всі підстави – історичні, ментальні, психологічні та геополітичні. Масштабна агресія Росії проти України доводить, що підстав сумніватися в можливостях Альянсу як єдиної реальної безпекової організації у світі немає!

Отже, членство в НАТО сприятиме позитивним структурним перебудовам в українському суспільстві, зокрема зміцненню демократії, утвердженню верховенства права, захисту прав людини. Але головне, що Україна отримає реальні гарантії безпеки держави, її суверенітету та територіальної цілісності в межах існуючого кордону.

Список використаних джерел:

1. Тодоров І. Я. Україна на шляху до європейської та євроатлантичної спільноти : монографія. Донецьк : ДонНУ, 2006. С. 73.

2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України». Указ Президента України №448/2021 від 26 серпня 2021 р. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4482021-40017>

3 Підтримка вступу України в НАТО сягнула 83%, в ЄС – 86%. URL: <https://pmg.ua/life/110601-pidtrymka-vstupu-ukrainy-v-nato-syagnula-83-v-yes-86> (дата звернення: 04.10.2022).

4. 2022 Strategic Concept. URL: <https://www.nato.int/strategic-concept>

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-311-1-49>

Чукаєва В. О.,

кандидат історичних наук,

доцент кафедри теорії держави і права,

конституційного права та державного управління

Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВИМІР ТА РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

На сучасному етапі правова система України знаходиться в процесі імплементації у європейське право. Відбувається формування нового конституційного законодавства за стандартами ліберальної доктрини права, яке сформувало право європейських країн. Основи цієї доктрини включає такі основоположення: